

הליכות עולם לוי

(תבוק ג' ו')

לעילוי נשמת ר' יהודה לוי ז"ל

ראש-השנה

זמן ר"ת	צאת חוץ	חלקת נרות	לוח אור חיים
20:09	19:23	18:35*	י-ם
20:06	19:21	18:33	ת"א
20:08	19:23	18:35	חיפה
20:08	19:22	18:34	ב"ש

* לנוהגים 40 דק': 18:15

יכולה שבת שתציל

ישראל שכשחל ראש השנה ביום שבת קודש שאין תקיעת שופר, יזדרז לשוב בתשובה שלימה ורצויה לפני המקום, ואז מרוצה לפני הקב"ה מצות עשה של תשובה לעורר הרחמים יותר ויותר עשר ידות ממה שפועל מצות תקיעת שופר, ומה גם אם ישמור את השבת כמשפטו שהוא כאילו קיים כל התורה, שודאי שהוא יותר התעוררות גדול לעורר הרחמים, ויקח אדם מוסר מיום ראש השנה שחל להיות בשבת, כי הגם כי מצות עשה של שופר הוא מדאורייתא, וגם חכמה היא ואינה מלאכה, ומשום גזרת חז"ל שמא יעבירונו הוא דנאסר, ועקרו המצות עשה משום קיום ושמירה לשמור את יום השבת, שלא לחללו. כל שכן וקל וחומר שיזהרו הרבה מאד בחילול שבת גמור, שלא לחלל בשום שבתות השנה, ואין צריך לומר בשבת זאת, כי הוא ראש לשבתות השנה, וגם יום הדין והנורא, ואין תקיעת שופר, שצריך יותר התעוררות רחמים. וכו', ואם ישמרו שבת כהלכתו, הרי הוא כמקיים כל התורה כולה, והרי הוא יותר מתרי"ג שופרות. עכ"ל.

ונראה לבאר בס"ד את דבריהם הקדושים, הנה ידוע שהקב"ה ברא את האדם ביום הששי לבריאה, והוא נקרא ראש השנה למרות שהעולם קדם לו חמישה ימים, אך מפני שעיקר העולם נברא בשביל האדם הוא נקרא הראש, ודבר זה הוא חידוש מפעים, שכן יש לו לה' יתברך בעולמו בריות הרבה יותר גדולות ועצומות מאשר האדם הגשמי, ורק בעולם אשר מעלינו, והוא נקרא עולם היצירה בפי המקובלים, ששם נמצאים המלאכים, וישנם עשרה מיני שמות מלאכים (כמבואר ברמב"ם פ"ב מיסודי התורה ה"ז), וכולם יודעים את הבורא יתברך ידיעה עצומה שאין כח ביד בשר ודם העשוי מחומר וצורה לידע (כמבואר ברמב"ם שם ה"ח), ותפקידם להלל ולברך את שמו יתברך (כמבואר בחולין ז"א:), ומבואר תנא דבי אליהו רבה (פרק ל"א) שישנם ארבע מאות ותשעים וששת אלפים רבבות (4,960,000) של מלאכי השרת שהם עומדים לפניו תמיד והם מקדשין את שמו תמיד, מיציאת החמה ועד שקיעת החמה הן אומרים קדוש קדוש קדוש ה' צבאות מלא כל הארץ כבודו, ומן שקיעת החמה עד יציאת החמה הן אומרים ברוך כבוד ה' ממקומו. ורחבו של מלאך הוא אלפים פרסאות, וכידוע כל פרסה היא ארבע מיל, שכל מיל הוא בערך קילומטר, א"כ נמצא שרחבו של מלאך הוא 8,000 קילומטר! (כמבואר

בסימנא טבא פותחים אנו את השנה החדשה, שנת תשפ"ז, שתהא שנת פז, לכל ישראל, ומה גם שאנו זוכים מיד עם ראש השנה לשבת הראשונה בשנה, ואמנם אמרו רבותינו (ראש השנה ט"ו:) כל שנה שאין מריעים לה בתחילתה מריעין לה בסופה, דהיינו כל שנה שלא תוקעים בראש השנה בשופר, אז ח"ו בסוף השנה תהיה מלחמה ויתקע שופר בעיר מפני הצרים עליהם למלחמה. ויש שחושבים שדבר זה אמור גם בראש השנה שחל בשבת שאין תוקעים ביו"ט ראשון מפני שהוא שבת, ואסרו חז"ל לתקוע בשופר בשבת שמא יטול אדם את שופרו וילך לבקי שיוציאונו ידי חובה, ויטלטלנו ד' אמות ברשות הרבים. אך אין זה נכון, שכבר כתבו התוס' (שם ד"ה שאין) בשם בעל הלכות גדולות שאין הדבר אמור כשחל ראש השנה בשבת, אלא כשהיה להם אונס ולא תקעו בשופר. [ומה גם שלענ"ד שנה שאין מריעין בתחילתה היינו שאין מריעין כלל, אבל כשחל ראש השנה ביום שבת הרי ביום ראשון, שהוא יום שני של ראש השנה אנו מריעין בשופר, אלא שבזה אפשר לומר שעדיין אין זה היום הראשון שהוא מן התורה, אלא היום השני שהוא מדרבנן בלבד].

ואולם הגאון מוהר"ר יעקב אטלינגר זצוק"ל, בעל הערוך לנר על הש"ס, כתב בספרו מנחת עני (פרשת האזינו, בדרוש לראש השנה שנת תרל"ב, שנה שחל ראש השנה להיות בשבת, ובאותה שנה נפטר זתע"א), שראש השנה שחל בשבת פעמים הוא לטובה לישראל ופעמים הוא לרעה, והוכיח זאת מן ההיסטוריה היהודית, שבשתי פעמים שחרב בית המקדש חל ראש השנה בשבת, ומאיידך בשנה שבה הוקם המשכן וכן בשנה שנכנסו לארץ, ראש השנה ג"כ חל בשבת. ומבאר שכאשר חל בחול ויש תקיעות, תקיעות השופר ממתקות הדין, אולם כאשר חל בשבת ואין תקיעות השבת היא מסנגרת ומגינה עלינו, אבל כל זה דוקא כאשר שומרים את השבת כהלכתה, אז היא באה ומסנגרת עליהם, אבל ח"ו כאשר אין שומרים כראוי את יום השבת, אז אדרבה הסניגור נעשה קטיגור ח"ו. ודוקא בשל כך כאשר ראש השנה חל בשבת גזרו חז"ל (ר"ה כ"ט:) שלא לתקוע בשופר בכדי להרחיק את החילול שבת שלא יהיה מישהו שיבוא להעביר את השופר ארבע אמות ברשות הרבים, ולכן בראש השנה שחל בשבת, צריך להקפיד ביותר ובפרט בענין טלטול והוצאה שמפני זה גזרו רבותינו שלא לתקוע בשופר בראש השנה.

וכעין זה כתב הגאון מור"ר חיים פלאג'י זצוק"ל בספרו תוכחת חיים (ח"ג בסופו בדרוש לר"ה) וז"ל: עוד זאת אדרוש לבית

טעון גניזה | נא לא לקרוא בשעת התפילה וקריאת התורה!

להצלחת חן אמיניאן בת רחל בכל, ולהצלחת כלל ישראל הנמצאים בכל מקום ואתו, ה' ישמרם ויצילם מכל צרה ופגע.

שמחזירה את האדם לתוכנית המקורית קודם החטא שבו היה צריך לעסוק רק בנשמתו ולא לדאוג כלל לגופו, ולכן שבת היא גם אותיות תשב, לרמז על הפסוק שממנו נלמד ענין התשובה (תהלים צ' ג') תָּשָׁב אֲנֹכִי עַד יָצָא נִתְאָמַר שׁוּבוּ בְּנֵי אָדָם, ולכן זימר אדם הראשון מזמור שיר ליום השבת, ליום שבו מזכיר לנו את תכלית האדם ומשיבו אל אלוהיו.

ובעומק יותר, תפקידו של האדם הוא להמליך את ה' על העולם, ודבר זה נעשה על ידי שהאדם ממליך את ה' על כל מעשיו, והמלכה פירושה קיום רצון הבורא מרצונו, ולכן המלכת הבורא מתחילה מהאדם על ידי שמקיים מצוותיו בשמחה, קל לאדם לומר שהקב"ה מולך על כל העולם, אבל קשה לו מאוד להמליך אותו על מעשיו ורצונותיו, וכמו שאומרים משמו של ר' ישראל סלאנט זצ"ל שהאדם יכול לומר קריאת שמע ולהמליך את הבורא על שבע רקיעים וארץ אחת וד' רוחות השמים, אבל אינו ממליך על עצמו.

והנה שמירת השבת כהלכה היא הודאה נאמנה שה' ברא את עולמו בשה ימים וביום השביעי שבת וינפש, והיא המלכת הבורא בבריאה, שכן השבת היא יומו של הבורא יתברך, שבה כל היום נאסר במלאכה וכולו קודש לתורה ולתפילה שיר ושבתה לבורא יתברך. ואילו ראש השנה הוא יום המלכת הבורא יתברך בבריאה כולה אחת בשנה ביום שבו הוא ברא ממש את העולם, וזה אחד הטעמים לתקיעת שופר בראש השנה, שבעת שממליכים את המלך תוקעים לפניו בחצוצרות, וכך בראש השנה שבו ממליכים את הבורא יתברך אנו תוקעים לפניו בשופר, וכמו שנאמר (תהלים צ"ח ו') בְּחִצְצָרוֹת וְקוֹל שׁוֹפָר הָרִיעוּ לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ ה'.

ואולם בראש השנה שחל בשבת גזרו חכמים שלא לתקוע בשופר מטעם שפירשו לנו שלא יבוא לטלטל בשבת, אבל אפשר לומר עוד, שבאו לרמז לנו בזה שמירת השבת היא המלכת הבורא יתברך יותר מכל שופר, שכל המטרה של השופר היא להביא אותנו לידי תשובה וזכירת תכליתנו בעולם ושמירת וקיום כל מצוותיו, אבל השבת היא ממש קיום מצות הבורא והמלכתו בכל חיינו, שכן שקולה שבת כנגד כל התורה כולה, ולהיפך המחלל את השבת הרי הוא ח"ו יצא מכלל ישראל, ולכן מבטלים את תקיעת השופר ביום ראש השנה שחל בשבת בכדי שיורגש המלכת הבורא יתברך ביום הבריאה ממש על ידי שמירת השבת, וזו כונת הגר"ח פלאג'י שגדולה השבת יותר מרתי"ג שופרות.

אחים יקרים, שלוש שנים עברו מאז שנת תשפ"ד שהיתה שנה שראש השנה שבה חל בשבת, ואחר שראינו מה שעבר באותה שנה, נשאר לנו טעם לא טוב לגבי ראשי שנים כאלו, אך נדע נאמנה שהכל תלוי בשמירת השבת שלנו, שיכולה שבת שתגן יכולה שתציל ויכולה שתגאל, כמו שאמרו רבותינו, בואו ונקפיד בשבת הראשונה של השנה על שמירת השבת כהלכתה, וממנה יבורכו כל שבתות השנה, לשמירה מעולה מצידנו, ובודאי מאת הבורא יתברך עלינו, ובזכותה נזכה השנה לגאולה שלימה גאולת עולמים בחסד וברחמים גמורים. אכ"ר.

בחולין שם), ואם כך רחבו ארכו עצום עד למאוד לפחות פי שלוש מרחבו.

ועל חיות הקודש, שהם המדרגה העשירת והעליונה של המלאכים, אמרו רבותינו (חגיגה י"ג.) ששבעה רקיעים יש, ועוביו של רקיע מהלך חמש מאות שנה, וכן בין כל רקיע ורקיע מהלך חמש מאות שנה, למעלה מהן חיות הקדש, רגלי החיות כנגד כולם, קרסולי החיות כנגד כולם, שוקי החיות כנגד כולם, רכובי החיות כנגד כולם, ירכי החיות כנגד כולם, גופי החיות כנגד כולם, צוארי החיות כנגד כולם, ראשי החיות כנגד כולם, קרני החיות כנגד כולם, ואלו הם מימדים עצומים שאיננו יכולים לשער בדעתנו, וכולם אינם משנים מדברי הבורא יתברך מאומה ועושים רצונו באימה וביראה. ועיין עוד בכתר מלכות שסידר ע"פ הפשט ר' שלמה אבן גבירול, ושסידר ע"פ הסוד הגאון מוהר"ר רבנו יוסף חיים זצוק"ל וזיע"א, וראה כמה עולמות וכמה מלאכים, מספרים אסטרונומיים ממש.

והנה על אף כל צבאו העצום באיכות ובכמות, בחר ה' יתברך את הנוצר עלי אדמות, הוא האדם, ששמו מעיד עליו שהוא נוצר מן האדמה, וימיו קצובים, וכוחותיו מוגבלים, ועל הכל יצר הרע שיכול להחטיאו והאדם מועד לחטאים, עד כדי כך שכאשר רצה הקב"ה לברוא את האדם אמרו לו המלאכים עתיד הוא לחטוא לפניך, דהיינו היה יותר פשוט שהאדם יחטא מאשר לא יחטא, ובכל זאת רצה ה' באדם וברא אותו ותיוה אותו על עבודתו ורוצה ה' בעבודתו, שימליכוהו על כל עצמו ועל כל העולם כולו, יותר מכל המלאכים ולשם כך נתן את כל העולם כולו תחת ידו.

ואמנם באמת מדוע ברא הרי המלאכים בסופו של דבר צדקו והאדם חטא, אך הענין הוא מה שהשיב הקב"ה למלאכים, בראתי תשובה, דהיינו אני יודע שיחטא האדם ולשם כך בראתי את התשובה עוד שבראתי את האדם ואת העולם (כמבואר בפסחים נ"ד.), והנה אם לא היה האדם חוטא ביום הששי, היה נכנס ליום השבת והעולם היה בא על תיקונו, אולם כיון שחטא האדם עד היום היננו עוסקים בתיקון העולם, אלא שבכל זאת ישנו יום אחד מיוחד מידי שבוע המזכיר לנו את תיקון העולם, והוא יום השבת, שכאמור הוא סמל לתיקון העולם, שלכן בו אנו שובתים ממלאכה, שכל ענין המלאכות הם לצורך התיקון, וביום השבת אנו שובתים, בראש ובראשונה מפני שבו שבת ה' יתברך, אך בד בבד גם בכדי להזכיר לנו שזה התכלית של העולם, לא המלאכה ולא צבירת ההון, אלא קרבת ה' שאותה מרגישים ביום השבת שהוא יום הנשמות.

והנה כאשר חטא אדם הראשון מסופר במדרש (בראשית רבה פרשה כב פסקה יג) שכאשר ראה את קין שיצא שמח מדינו, שאלו מה נעשה בדיןך, אמר לו קין עשיתי תשובה ונתפשרתי, התחיל אדם הראשון מטפח על פניו אמר כך היא כוחה של תשובה ואני לא הייתי יודע, מיד עמד ואמר מזמור שיר ליום השבת. ע"כ. ולכאורה מה הקשר בין המזמור שאמר אדם לבין התשובה, אולם השבת עצמה היא בחינת תשובה,